

3.2.1. Οι εξελίξεις στην οικονομία και την κοινωνία

A. Πώς διαμορφώθηκε η **τάξη των δυνατών**;

1. Αρχίζει να σχηματίζεται μία νέα αριστοκρατία της γης (**επαρχιακή αριστοκρατία**).
2. Παράλληλα, υπήρχε και η αριστοκρατία των **αξιωμάτων**, όσοι δηλαδή διαθέτουν κρατικά αξιώματα, (**αστική αριστοκρατία**).
3. Σταδιακά οι δύο ομάδες της αριστοκρατίας μέσω γάμων συγχωνεύτηκαν σε μία ενιαία τάξη στα τέλη του **10ου** αι. και ονομάζονται πια **δυνατοί**.
4. Στους **δυνατούς** περιλαμβάνονται ακόμη οι πολιτικοί, οι στρατιωτικοί και οι θρησκευτικοί άρχοντες, καθώς και οι διαχειριστές της κρατικής, της αυτοκρατορικής, της εκκλησιαστικής και μοναστικής περιουσίας.

B. Ποια ήταν και ποιοι αποτελούσαν τη **μεσαία τάξη**;

1. Ήταν η τάξη των **επιχειρηματιών**
2. Αποτελούνταν από **εμποροβιοτέχνες**, **ναυκλήρους** και **τραπεζίτες**.
3. Ήταν οργανωμένη σε συντεχνίες ή επαγγελματικά σωματεία (**συστήματα**).
4. Υποκινούσε συχνά λαϊκά **κινήματα** κατά των ευγενών.
5. Έφτασε στο υψηλότερο σημείο πολιτικής της επιρροής στα μέσα του **11ου** αι.

Γ. Από ποιες επιμέρους ομάδες αποτελούνταν οι **αγρότες** (πένητες) εκείνη την εποχή;

1. **Ελεύθεροι** γαιοκτήμονες
2. **Ακτήμονες** γεωργοί που ενοικίαζαν γη για καλλιέργεια
3. **Πάροικοι**, που ήταν δεμένοι με τη γη ή είχαν προσωπική εξάρτηση από τους κυρίους της.

Δ. Σε τι κατάσταση βρέθηκε η **αγροτική οικονομία** εκείνη την εποχή;

1. Από τις αρχές του 9ου αι. η αγροτική κοινότητα και οι ανεξάρτητοι αγρότες κινδύνευαν να χάσουν την περιουσία τους από τους **μεγαλοκτηματίες**.
2. Οι μεγαλοκτηματίες αποκτούσαν τη γη των μικροκαλλιεργητών είτε **νόμιμα** (αγορά ή κληροδοσία) είτε **παράνομα**. Πολλές φορές αξιοποιούσαν τη φορολογική πίεση του κράτους.
3. Οι ευγενείς από τα έσοδα των κτημάτων του ζούσαν **πολυτελώς**.
4. Αρνούνταν να δαπανήσουν χρήματα για να **βελτιώσουν** τα μέσα και τις τεχνικές της παραγωγής.
5. Τα μεγάλα κτήματα **δεν** ήταν **ενιαία**:
 - αποτελούνταν από διάσπαρτες εκτάσεις, τα **χωρία** ή **προάστεια**
 - τα καλλιεργούσαν ελεύθεροι **ενοικιαστές** ή **πάροικοι**.
6. Η αγροτική οικονομία παρέμεινε **στάσιμη**.

E. Ποιοι αποτελούσαν τον **δήμο**;

1. Ήταν οι λαϊκές μάζες των πόλεων.
2. Αποτελούνταν από φτωχούς που εργάζονταν περιστασιακά ή ήταν άνεργοι.

Ασκήσεις : 1. Φτιάξτε την κοινωνική πυραμίδα της εποχής εκείνης. Μην ξεχάσετε τον αρχηγό του κράτους.

2. Διορθώστε τα λάθη, όπου υπάρχουν:

1. Οι πάροικοι ήταν καλλιεργητές που ήταν δεμένοι με τη γη ή είχαν προσωπική εξάρτηση από τους κυρίους τους.
2. Τα μεγάλα κτήματα ήταν ενιαίες εκτάσεις που τα καλλιεργούσαν οι πάροικοι.
3. Στους δυνατούς περιλαμβάνονται τόσο τα μέλη της αριστοκρατίας της γης όσο και της αριστοκρατίας των αξιωμάτων.
4. Τα συστήματα ήταν συντεχνίες ή επαγγελματικά σωματεία.
5. Η αστική αριστοκρατία συγχωνεύτηκε σταδιακά με την επαρχιακή και αποτέλεσαν μαζί με άλλα ισχυρά στρώματα τους δυνατούς.
6. Η αγροτική οικονομία αναπτύχθηκε ραγδαία.
7. Ο δήμος ήταν ο απλός λαός των πόλεων.
8. Οι ακτήμονες γεωργοί είχαν δικά τους κτήματα.
9. Η μεσαία τάξη αποτελούνταν μόνο από τους εμποροβιοτέχνες.
10. Οι ευγενείς παρά τα έσοδα των κτημάτων του ζούσαν απλή και λιτή ζωή.